

Sztuczne języki w służbie porządku

WIEDZA W PIGUŁCE

Współcześnie tworzymy i przetwarzamy tak wiele informacji, że łatwo moglibyśmy się wśród nich zgubić. Ich wyszukiwanie nie byłoby możliwe, gdyby dane nie były odpowiednio uporządkowane.

Prostym przykładem organizowania danych jest tagowanie, popularne np. na blogach. Tagi nie tworzą złożonych struktur, dlatego porządkowanie dużych zbiorów informacji wymaga zastosowania bardziej skomplikowanej i dokładniejszej metody — użycia jednego ze sztucznych języków. Narzędzia te nazywa się tak, ponieważ mają swój słownik (czyli zbiór znaków o określonych wartościach) oraz gramatykę (czyli reguły łączenia znaków w sensowne frazy). Organizowanie polega na przyporządkowaniu danym pewnych etykiet, które tworzą przejrzystą strukturę.

Sztuczne języki są wykorzystywane w organizacji archiwów, a także katalogów bibliotecznych. Zwykle umożliwiają one wyszukiwanie po hasłach przedmiotowych, uporządkowanych według ścisłych reguł łączenia i wartościowania. Pewne hasła oznaczone są jako hasła główne, inne jako określники czy klasyfikatory czasu itd. Muszą się one pojawiać hierarchicznie i w określonej kolejności, inaczej wśród znaczników zapanowałby chaos.

Tworzenie baz informacji i skuteczne wyszukiwanie w ich obrębie wymaga choćby minimalnej znajomości zasad sztucznego języka. Praktyczną konsekwencją ich zastosowania jest np. konieczność wpisywania w wyszukiwarce katalogu nazwiska autora przed jego imieniem. Sztuczny język ma wiele ograniczeń, do których użytkownicy muszą się dostosować. Często bywa nieintuicyjny. Np. kategorie, jakie kojarzą ci się z danym tematem czy utworem, czasem nie odpowiadają tym zastosowanym w bazie.

Również i ty na pewno organizujesz swoje dane na dysku komputera w zależności od własnych potrzeb. Jeśli zrobisz to w sposób przemyślany, łatwiej będzie ci odszukać potrzebne materiały. Przy organizowaniu swoich zbiorów danych warto stosować poprawne podziały na kategorie.

Dobry podział powinien być:

- jednoznaczny — czyli przeprowadzony według jednej zasady,
- ekonomiczny — tzn. każdy element zbioru jest przyporządkowany tylko do jednej kategorii,
- zupełny — tzn. wszystkie elementy podlegają jakiejś kategorii.

ZADANIA SPRAWDZAJĄCE

Zadanie 1.

Przyporządkuj tagi do kategorii.

TAGI:

Elementy do przyporządkowania:

- mały
- skórzany

- słony
- jedwabisty
- olbrzymi
- słodki
- gładki
- gorzki
- lniany
- chropowaty
- ogromny
- zamszowy
- szorstki
- niewielki
- kwaśny
- plastikowy
- cierpki
- jedwabny

KATEGORIE:

Kategorie:

- rozmiar
- smak
- materiał
- faktura

SŁOWNICZEK

- **tag:** znak lub słowo kluczowe przypisane do określonego fragmentu informacji, na przykład tekstu lub pliku multimedialnego. Tagi są powszechnie stosowane w bazach danych oraz przy opisywaniu informacji tekstowej.
- **hasło przedmiotowe:** hasło ułatwiające znalezienie dokumentów o podobnej treści. Oznacza się nimi publikacje w katalogach bibliotecznych, aby ułatwić ich wyszukiwanie.
- **sztuczny język:** język specjalnie stworzony przez człowieka w jakimś celu. Istnieje wiele typów języków sztucznych – np. języki pomocnicze, jak esperanto, ułatwiające porozumienie między różnojęzycznymi osobami, czy języki programowania, które są podstawą wydawania komend informatycznych. Każdy język ma swój słownik (czyli zbiór elementów znaczących) oraz gramatykę (reguły łączenia elementów w sensowne frazy).
- **hasło główne:** w języku porządkowania informacji oznacza jedną z kluczowych, podstawowych kategorii podziału elementów bazy danych (np. książek w bibliotece).
- **określnik:** w języku porządkowania informacji oznacza kategorię pomocniczą, dookreślającą hasło główne, w podziale elementów bazy danych. Pojawia się zawsze po hasle głównym.

- **katalog biblioteczny:** zbiór informacji o tytułach, autorach i szczegółach wydania dzieł, jakie posiada biblioteka. Współcześnie coraz częściej jest udostępniany przez internet.
- **potrzeba informacyjna:** informacje wymagane przez danego użytkownika, niezbędne ze względu na cel i okoliczności jego działań. Potrzeba informacyjna prowadzi do rozpoczęcia wyszukiwania informacji.

Tekst: Urszula Dobrowolska, scenariusz: Michał Wysocki, konsultacja merytoryczna: Justyna Jasiewicz. Materiał pochodzi z serwisu edukacjamedialna.edu.pl prowadzonego przez [Fundację Nowoczesna Polska](#).

Udostępniono na licencji [Creative Commons Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach 3.0](#).

Źródło: <http://edukacjamedialna.edu.pl/lekcje/sztuczne-jezyki-w-sluzbie-porzadku/>.

Publikacja dofinansowana ze środków Stowarzyszenia Autorów ZAIKS, Trust for Civil Society in Central and Eastern Europe, Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej oraz Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Podstawa programowa:

Wiedza o społeczeństwie, IV poziom edukacyjny

Cele kształcenia

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

Informatyka, IV poziom edukacyjny

Cele kształcenia

II. Wyszukiwanie, gromadzenie i przetwarzanie informacji z różnych źródeł; opracowywanie za pomocą komputera: rysunków, tekstów, danych liczbowych, motywów, animacji, prezentacji multimedialnych.